

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM**

HOÀNG QUANG

**ĐÁNH GIÁ HIỆU QUẢ MỘT SỐ MÔ HÌNH
NÔNG LÂM KẾT HỢP TẠI CÁC XÃ VÙNG
ĐÔNG HỒ THÁC BÀ - HUYỆN YÊN BÌNH
TỈNH YÊN BÁI**

LUẬN VĂN THẠC SỸ LÂM NGHIỆP

Thái Nguyên - 2015

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM**

HOÀNG QUANG

**ĐÁNH GIÁ HIỆU QUẢ MỘT SỐ MÔ HÌNH
NÔNG LÂM KẾT HỢP TẠI CÁC XÃ VÙNG
ĐÔNG HỒ THÁC BÀ - HUYỆN YÊN BÌNH
TỈNH YÊN BÁI**

Chuyên ngành: Lâm học

Mã số ngành: 60.62.02.01

LUẬN VĂN THẠC SĨ LÂM NGHIỆP

GIẢNG VIÊN HƯỚNG DẪN: TS. ĐÀM VĂN VINH

Thái Nguyên - 2015

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi.

Các số liệu, kết quả nêu trong luận văn là trung thực rõ ràng và chưa từng được ai công bố trong bất kỳ công trình nào khác.

Tác giả

Hoàng Quang

LỜI CẢM ƠN

Được sự đồng ý của Ban Giám hiệu trường Đại học Nông Lâm Thái Nguyên, Ban Chủ nhiệm khoa Lâm nghiệp và giáo viên hướng dẫn. Tôi tiến hành làm luận văn “Đánh giá hiệu quả các hệ thống NLKH tại các xã Vùng Đông Hồ Thác Bà, huyện Yên Bình, Tỉnh Yên Bái”.

Kết quả luận văn là sự nỗ lực của bản thân và sự giúp đỡ của các tổ chức, cá nhân trong và ngoài nhà trường. Nhân dịp này tôi xin bày tỏ sự cảm ơn sâu sắc tới các vị lãnh đạo các xã khu vực Đông Hồ đã tạo mọi điều kiện cho tôi thu thập thông tin liên quan đến vấn đề nghiên cứu, sự đóng góp ý kiến của thầy cô, bạn bè về kiến thức và tinh thần đã giúp tôi hoàn thành luận văn.

Đặc biệt tôi xin chân thành cảm ơn thầy giáo **TS. Đàm Văn Vinh** đã tận tình hướng dẫn, chỉ bảo giúp đỡ tôi trong suốt quá trình làm đề tài.

Do trình độ bản thân còn hạn chế và địa bàn nghiên cứu rộng, giao thông đi lại gặp khó khăn nên luận văn vẫn không tránh khỏi những thiếu sót nhất định. Tôi rất mong nhận được sự đóng góp của các thầy cô giáo và các bạn để luận văn được hoàn thiện hơn.

Tôi xin chân thành cảm ơn!

Thái nguyên Tháng 09 năm 2015

Học viên

Hoàng Quang

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

Từ viết tắt	Nghĩa
NLKH	Nông lâm kết hợp
CAQ	Cây ăn quả
UBND	Ủy ban nhân dân
KTCB	Kiến thiết cơ bản
HT	Hệ thống
VA	Giá trị gia tăng
KD	Kinh doanh
TT	Thứ tự
Đ	Đồng
ĐVT	Đơn vị tính
TB	Trung bình
R - VAC - Rg	Rừng - Vườn ao chuồng - Ruộng
R - VC -Rg	Rừng - Vườn chuồng - Ruộng
R - VC	Rừng - Vườn chuồng
R - AC - Rg	Rừng - Ao chuồng - Ruộng
R - VAC	Rừng - Vườn ao chuồng

DANH MỤC BẢNG

Bảng 1.1: Kết quả thống kê phân loại các dạng hệ thống NLKH.....	27
Bảng 1.2: Đánh giá các dạng mô hình NLKH có sự tham gia tại Võ Nhai	29
Bảng 3.1. Hiện trạng diện tích đất lâm nghiệp các xã khu vực nghiên cứu.....	39
Bảng 3.2 Kết quả thống kê phân loại các dạng hệ thống NLKH.....	42
Bảng 3.3 Phân bố các dạng hệ thống NLKH ở các khu vực khác nhau	42
Bảng 3.4 Thành phần cây trồng, vật nuôi trong các hệ thống NLKH	43
Bảng 3.5. Tổng hợp kết quả điều tra kinh tế các hệ thống/mô hình NLKH	47
Bảng 3.6. Hiệu quả Kinh tế từ các thành phần của các hộ được điều tra	49
Bảng 3.7: Cơ cấu sử dụng đất của hộ gia đình.....	50
Bảng 3.8.Cơ cấu sử dụng đất của hộ gia đình.....	53
Bảng 3.9. Cơ cấu sử dụng đất của hộ gia đình.....	56
Bảng 3.10. Kết quả phân tích một số chỉ tiêu hoá tính của đất trong các HT NLKH và HT thuần nông tại điểm nghiên cứu.....	59
Bảng: 3.11: Kết quả cho điểm đánh giá hiệu quả bảo vệ môi trường của các hệ thống NLKH theo phương pháp có sự tham gia.....	59
Bảng 3.12. Đánh giá thị trường tiêu thụ sản phẩm của hệ thống	61
Bảng 3.13: Kết quả phân tích vai trò của các tổ chức xã hội đến vấn đề phát triển các hệ thống NLKH tại khu vực nghiên cứu.....	63
Bảng 3.14: Sơ đồ SWOT cho sự phát triển các mô hình NLKH	64
Bảng 3.15: Đánh giá lựa chọn cây ăn quả và cây công nghiệp.....	65
Bảng 3.16: Đánh giá lựa chọn cây trồng lâm nghiệp.....	66
Bảng 3.17: Đánh giá lựa chọn cây nông nghiệp	67
Bảng 3.18: Đánh giá lựa chọn loài gia súc.....	67
Bảng 3.19: Đánh giá lựa chọn loài gia cầm	68

DANH MỤC HÌNH

Hình 1.1. Mâu thuẫn giữa trồng trọt và lâm nghiệp dẫn đến sự phát triển kỹ thuật NLKH.....	6
Hình 3.1. Hệ thống: Keo – Chè – Cây ăn quả - Chuồng - Ao- Ruộng	45
Hình 3.2. Hệ thống: Xoan – Tre – Cây ăn quả – Sắn.....	45
Hình 3.3. Hệ Thống: Keo, quế- Bưởi - Ruộng.....	46
Hình 3.4. Hệ Thống: Keo- Bưởi - Ao - Chuồng trại.....	46
Hình 3.5. Sơ đồ lát cắt của hệ thống	51
Hình 3.6. Sơ đồ lát cắt hệ thống R - VC - Rg	54
Hình 3.7. Sơ đồ lát cắt hệ thống R - VAC	56

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU.....	1
1. Đặt vấn đề	1
2. Mục đích nghiên cứu.....	2
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	3
3.1.Đối tượng nghiên cứu	3
3.2.Phạm vi nghiên cứu.....	3
4. Ý nghĩa và điểm mới của luận văn.....	4
Chương I. TỔNG QUAN CÁC VẤN ĐỀ NGHIÊN CỨU	5
1.1. Sự hình thành và phát triển của nông lâm kết hợp.....	5
1.1.1. Nhu cầu và thách thức đối với phát triển bền vững nông thôn miền núi	5
1.1.2. Các nhân tố làm tiền đề cho sự phát triển của nông lâm kết hợp trên phạm vi toàn cầu	6
1.2. Lợi ích và vai trò của các hệ thống NLKH	9
1.2.1. Đặc điểm của hệ thống Nông lâm kết hợp phù hợp.....	9
1.2.2. Lợi ích và vai trò của các hệ thống nông lâm kết hợp.	10
1.3. Những nghiên cứu về nlkh trên thế giới và ở Việt Nam.....	13
1.3.1. Những nghiên cứu về Nông- Lâm kết hợp trên Thế Giới.....	13
1.3.2. Những nghiên cứu về Nông - lâm kết hợp ở Việt Nam	19
CHƯƠNG II. NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	30
2.1. Nội dung nghiên cứu.....	30
2.2. Phương pháp nghiên cứu.....	30
2.2.1. Phương pháp đánh giá thực trạng phát triển Nông lâm kết hợp tại địa bàn nghiên cứu	30
2.2.2. Phương pháp đánh giá hiệu quả của một số hệ thống NLKH tại địa bàn nghiên cứu	31
2.2.3. Phương pháp đánh giá hiệu quả môi trường	32
2.2.4. Phương pháp đánh giá hiệu quả xã hội	33

2.2.5. Phương pháp đề xuất giải pháp góp phần phát triển NLKH tại địa phương ..	33
Chương III. KẾT QUẢ VÀ PHÂN TÍCH KẾT QUẢ.....	34
3.1. Đánh giá chung về điều kiện tự nhiên, kinh tế, xã hội của khu vực nghiên cứu	34
3.1.1. Điều kiện tự nhiên.....	34
3.1.2. Tình hình dân sinh kinh tế:.....	36
3.1.3. Hiện trạng diện tích rừng và đất rừng	38
3.1.4. Đánh giá chung về điều kiện tự nhiên, kinh tế, xã hội vùng Đông Hồ, ảnh hưởng tới phát triển sản xuất NLKH.....	40
3.2. Thực trạng phát triển NLKH tại vùng Đông Hồ	41
3.2.1. Kết quả điều tra và phân loại hệ thống NLKH tại vùng Đông Hồ.....	41
3.3. Đánh giá hiệu quả các hệ thống NLKH	46
3.3.1. Đánh giá hiệu quả kinh tế các hệ thống NLKH	46
3.3.3 Đánh giá hiệu quả về xã hội	60
3.4. Đề xuất những giải pháp trong phát triển hệ thống NLKH tại các xã khu vực Đông Hồ	62
3.4.1. Ảnh hưởng các tổ chức xã hội đến phát triển NLKH	62
3.4.2. Lựa chọn cây trồng vật nuôi trong phát triển mô hình NLKH tại khu vực Đông Hồ	65
3.4.3. Đề xuất một số giải pháp góp phần đẩy mạnh sản xuất, phát triển bền vững các mô hình NLKH trong toàn xã	68
KẾT LUẬN, TỒN TẠI VÀ KIẾN NGHỊ.....	72
1. Kết luận	72
2. Tồn tại	73
3. Kiến nghị	74
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	75

MỞ ĐẦU

1. Đặt vấn đề

Việt Nam là đất nước có diện tích 3/4 là đồi núi với nhiều dân tộc cùng nhau sinh sống, trong đó có hơn 4 triệu đồng bào dân tộc thiểu số rải rác ở các tỉnh miền núi. Với phong tục tập quán canh tác theo kiểu truyền thống: phá rừng, đốt nương làm rẫy nên hiện nay diện tích rừng nước ta bị suy giảm nghiêm trọng cả về số lượng và chất lượng, đất đai bị xói mòn thoái hoá, thiên tai xảy ra ngày càng nhiều, đó chính là hậu quả của việc canh tác nông nghiệp không bền vững. Do vậy thực tế khách quan đòi hỏi phải có phương thức canh tác mới theo hướng bền vững đảm bảo cho người nông dân có thể yên tâm sản xuất lâu dài và có hiệu quả trên cả ba mặt kinh tế, xã hội, môi trường. Với yêu cầu đó thì sự ra đời của nông lâm kết hợp - một phương thức canh tác mới trong đó có sự phối kết hợp chặt chẽ giữa nông nghiệp và lâm nghiệp, giữa trồng trọt và chăn nuôi, với thành phần chính là cây lâm nghiệp dài ngày là một tất yếu.

Khác với các phương thức sử dụng đất đơn thuần trong nông nghiệp, lâm nghiệp và chăn nuôi trước đây, canh tác nông lâm kết hợp (NLKH) sử dụng hợp lý, tối ưu độ phì của đất đồng thời bảo vệ và nâng cao được độ phì của đất, mở rộng được diện tích đất canh tác nông nghiệp một cách vững chắc ở các vùng đất có nhiều khó khăn. Những hệ thống NLKH đã từng bước giúp xoá đói giảm nghèo khiến cuộc sống của người dân miền núi ngày càng được cải thiện, mặt khác nó giúp giải quyết việc làm, cải thiện môi trường sinh thái, bảo vệ đất, giảm dòng chảy, điều hoà khí hậu...

Việc sử dụng nguồn tài nguyên đất một cách có hiệu quả và bền vững đang là vấn đề quan tâm hàng đầu của mọi quốc gia trên thế giới. Điều này càng trở nên cấp thiết hơn đối với Việt Nam, một nước mà nông nghiệp đóng vai trò then chốt cho sự phát triển. Đặc biệt với tập quán du canh du cư của một bộ phận dân cư ở vùng miền núi đã và đang làm diện tích rừng bị thu hẹp, độ che phủ thấp dẫn đến làm trầm trọng thêm xói mòn và rửa trôi đất, làm giảm tính đa dạng sinh học.

Để khắc phục được vấn đề trên Đảng và Nhà nước đã có nhiều chính sách ưu tiên cho phát triển kinh tế nông thôn miền núi, tạo điều kiện cho người dân nâng